

Κριτική Παιδαγωγική της Ειρήνης: Έρευνα, Θεωρία και Πράξη

Ενότητα 6: Η έρευνα της Κριτικής Παιδαγωγικής της Ειρήνης (με παραδείγματα)

6.6: Μορφές βίας στο Γυμνάσιο. Μια μελέτη περίπτωσης
Η έρευνα των φοιτητών και φοιτητριών

Κυριάκος Μπονίδης
Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

**ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ**

**Άννα Γαζέτη
Πέτρα Γελαδάρη
Χρυσούλα Καραμπατζάκη
Μαρία Κιουτουκτσή
Ιφιγένεια Μανίτσα
Ηρώ Μαστορίδου
Ειρήνη Παπαβλασοπούλου
Στέφανος Σαφούρης
Μαρία Σκουμπερδή
Παρασκευή Φίλκα**

Κριτική Παιδαγωγική της Ειρήνης

ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

- εκπαιδευτική δράση = κοινωνική δράση
- κατάδειξη σχέσεων εξουσίας και εξάρτησης:
κριτική συνειδητοποίηση
χειραφέτηση

ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

- διεπιστημονική προσέγγιση των αιτιών της βίας και αποκάλυψη ιδεολογίας
- χειραφετητική - μετασχηματιστική με στόχο: επίτευξη ειρήνης μέσω της αλλαγής των κοινωνικών δομών

ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

- αποκάλυψη της άμεσης, δομικής και πολιτισμικής βίας: συλλογική δράση, κριτικός σχολικός πολιτισμός ειρήνης, ενδυνάμωση και χειραφέτηση των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας

Μορφές βίας

- **Η άμεση βία** εμπεριέχει τη σωματική, λεκτική και ψυχολογική βία. Βλάπτει και καταστρέφει με ορατό τρόπο.
- **Η δομική βία** αποτελεί μια μορφή βίας που αντιστοιχεί στους συστηματικούς τρόπους με τους οποίους *κοινωνικές δομές* ή *κοινωνικά όργανα* αποτρέπουν τα άτομα από την επίτευξη της πλήρους δυνατότητάς τους.
- **Η πολιτισμική βία** εμπερικλείει εκείνες τις πτυχές του πολιτισμού που αφορούν στη συμβολική σφαίρα της ύπαρξής μας, η οποία καθορίζεται από τη *θρησκεία, την ιδεολογία, τη γλώσσα, την τέχνη, την εμπειρική και τυπική επιστήμη* και που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να δικαιολογήσουν ή να νομιμοποιήσουν την άμεση ή δομική βία (Galtung, 1990).

Η πρώτη επαφή με το σχολείο

- Γνωριμία με τη Φιλόλογο.
- Συζήτηση με τη Διευθύντρια για πιθανή συνεργασία.
- Γνωριμία Φιλόλογου με την υπόλοιπη ομάδα και αναγνωριστική συζήτηση.
- Καθημερινές επισκέψεις στο σχολείο.
- Γνωριμία με τους μαθητές και τις μαθήτριες.

Σκοπός-Ερευνητικά ερωτήματα

- **Σκοπός** της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσουμε τις μορφές βίας σε ένα Γυμνάσιο της Θεσσαλονίκης.
- **Ερευνητικά ερωτήματα:**
  1. Ποιες μορφές άμεσης βίας συναντώνται στο σχολείο;
  2. Ποιες μορφές δομικής βίας συναντώνται στο σχολείο;
  3. Εντοπίζονται σχέσεις εξουσίας μεταξύ των μελών της σχολικής κοινότητας;
  4. Κατασκευάζονται συγκεκριμένα παιδαγωγικά υποκείμενα στο σχολείο;

Μελέτη περίπτωσης (1/2)

- Συγκαταλέγεται στις ποιοτικές μεθόδους έρευνας (Robson, 2010).
- Έχει επίκεντρό της μια περίπτωση τοποθετημένη στο ευρύτερο πλαίσιο της.

Δίνει τη δυνατότητα στον/ην ερευνητή/τρια:

- να παρακολουθήσει αναλυτικά τις κοινωνικές καταστάσεις.
- να κατανοήσει την ύπαρξη πολλαπλών ερμηνειών.
- να εντάξει τον εαυτό του/της σε ένα διευρυμένο πλαίσιο κοινωνικών αληθειών.

Σημαντικό στοιχείο είναι η σύνδεση με την πραγματικότητα και η εγγύτητά της με τη ανάληψη δράσης (Cohen, Manion etc, 2008).

Μελέτη περίπτωσης (2/2)

Περιλαμβάνει 3 φάσεις (Nisber & Watt, 1984):

- Στην **1^η φάση** ο/η ερευνητής/τρια καταγράφει ό, τι συμβαίνει αναφορικά με το φαινόμενο που μελετά, χωρίς προδιατυπωμένα ερωτήματα, κρίσεις και αντιλήψεις.
- Στη **2^η φάση** ο/η ερευνητής/τρια περιορίζει το εύρος των θεμάτων που παρατηρεί και εστιάζει σε συγκεκριμένα σημεία, τα οποία απαντούν στα αρχικά του ερωτήματα.
- Στην **3^η φάση** ο/η ερευνητής/τρια προετοιμάζει μια αρχική ερμηνεία, την οποία καλό θα ήταν να παρατηρήσει ξανά στο πεδίο, προκειμένου να αντιληφθεί ότι πήρε ό, τι περισσότερο μπορούσε από αυτό.

Σχολείο: Γενικά χαρακτηριστικά (1/5)

- Είναι ιδιοκτησία του Δήμου.
- Δομείται σε 3 επίπεδα.
- Έχει γκρι τοίχους.
- Συνίσταται από δύο σχολεία που συγχωνεύτηκαν.
- Ευάερο και ευήλιο.
- Διαθέτει μεγάλη αυλή.

Σχολείο: Γενικά χαρακτηριστικά (2/5)

- 25 καθηγητές/τριες, 19 με οργανική θέση, ένας/μία μεταξύ 2 σχολείων.
- 206 μαθητές και μαθήτριες.
- Α' τάξη: 3 τμήματα, Β' τάξη: 4 τμήματα (ολιγάριθμα λόγω ύπαρξης δυσλεκτικών παιδιών), Γ' τάξη: 3 τμήματα.
- Δεν υπάρχουν τμήματα ένταξης.
- 2 αλλοδαπά παιδιά περίπου ανά τμήμα (Αλβανία και Γεωργία).

Σχολείο: Γενικά χαρακτηριστικά (3/5)

- Δεκαπέντε αίθουσες.
- Δύο γραφεία καθηγητών/τριών.
- Ένα γραφείο διευθύντριας και ένα υποδιευθυντή.
- Ένα κλειστό γυμναστήριο.
- Ένα εργαστήριο πληροφορικής.
- Ένα εργαστήριο Φυσικής-Χημείας-Βιολογίας με συναγερμό.

Σχολείο: Γενικά χαρακτηριστικά (4/5)

- Μία βιβλιοθήκη.
- Μία αίθουσα καλλιτεχνικών.
- Μία αποθήκη.
- Ένας αποθηκευτικός χώρος βιβλίων.
- Δεν υπάρχει αίθουσα πολλαπλών χρήσεων.
- Τρεις τουαλέτες.

Σχολείο: Γενικά χαρακτηριστικά (5/5)

- Τέσσερις διαδραστικοί πίνακες.
- Ένας προτζέκτορας επιπλέον μετακινούμενος.
- Φωτοτυπικά, χάρτες, πίνακες ανακοινώσεων.
- Δεκατρείς υπολογιστές, εκτυπωτής, scanner.

Συμμετέχοντες και συμμετέχουσες

- Γνωριμία με τους μαθητές και τις μαθήτριες.
- Διεξαγωγή συνεντεύξεων.
- Επαφή των ερευνητών/τριών με τους μαθητές και τις μαθήτριες.

Τεχνικές συλλογής υλικού

Παρατήρηση-Ορισμός

- Διαδεδομένη τεχνική συλλογής υλικού στις κοινωνικές επιστήμες.
- Συστηματική παρατήρηση κοινωνικών φαινομένων.
- Συμμετοχή του/της ερευνητή/τριας και συνεχής αλληλεπίδραση ερευνητή-ερευνώμενου.
- Παρατήρηση μικρών συνεκτικών ομάδων, κοινωνικών φαινομένων και διαδικασιών, που αποσκοπεί στην εις βάθος ανάλυση και κατανόηση των ανθρώπινων και κοινωνικών σχέσεων (Ιωσηφίδης, 2008).

Βαθμός συμμετοχής του/της ερευνητή/τριας

- Πλήρης συμμετοχή.
- Συμμετέχων ως παρατηρητής.
- **Παρατηρητής ως συμμετέχοντας.**
- Πλήρης παρατήρηση (Ιωσηφίδης, 2008, Cohen, Manion, Morrison, 2007).

Τι παρατηρούμε

- Καταγραφή γλωσσικών πράξεων.
- Μη λεκτική επικοινωνία.
- Αίθουσα.
- Σχολικό κτίριο.
- Σχολικά βιβλία.

Τρόπος καταγραφής δεδομένων

- Μαγνητοφώνηση σχολίων.
- Χειρόγραφες σημειώσεις, που καταγράφηκαν επιτόπου.
- Χειρόγραφες σημειώσεις που καταγράφηκαν μετά την παρατήρηση (Cohen, Manion, Morrison, 2007).

Συνέντευξη

- **Δομημένη συνέντευξη:** όλα όσα θα πρέπει να τηρούνται από τον συνεντευκτή είναι **εκ των προτέρων** καθορισμένα και δεν επιτρέπεται καμία παρέκκλιση.
- **Ημι-δομημένη συνέντευξη:** παρέχεται μεγαλύτερη ευελιξία και ελευθερία στο συνεντευκτή για να τροποποιεί το περιεχόμενο, τη διατύπωση αλλά και τη σειρά των ερωτήσεων, όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο.
- **Η μη κατευθυνόμενη συνέντευξη:** ο/η συνεντευκτής/τρια θέτει στο/η συνεντευξιαζόμενο/η λέξεις-κλειδιά για το ερευνώμενο θέμα και εξασφαλίζει τις απαιτούμενες πληροφορίες μέσα από ελεύθερη συζήτηση.

Ερωτήσεις οδηγών συνέντευξης

- Αποφασίσαμε να χρησιμοποιήσουμε **συγκεκριμένες, έμμεσες, ανοικτού τύπου** ερωτήσεις ώστε να είμαστε «ανοιχτοί» απέναντι σε νέα και μη αναμενόμενα φαινόμενα.
- Για τη διατύπωση των ερωτήσεων λάβαμε υπόψη μας **το επίπεδο εκπαίδευσης** των απαντώντων (μαθητές και μαθήτριες, εκπαιδευτικοί, διευθύντρια).

Διεξαγωγή συνέντευξης

- Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στο σχολικό χώρο του Γυμνασίου και συγκεκριμένα σε κάποιες από τις σχολικές αίθουσες, τη βιβλιοθήκη ή τα γραφεία των εκπαιδευτικών και της διευθύντριας. Η επιλογή αυτή βασίστηκε στο ότι ο/η συνεντευξιαζόμενος/η θα έπρεπε να βρίσκεται σε ένα οικείο περιβάλλον όπου θα υπάρχει ησυχία, ώστε να νιώθει περισσότερο άνετα και να διατηρείται το ενδιαφέρον του σε όλη τη διάρκεια της συνέντευξης.
- Πριν την έναρξη της συνέντευξης- συζήτησης ενημερώναμε ποιοί είμαστε, καθώς και ποια είναι η φύση της συνέντευξης. Για τη μαγνητοφώνησή της ζητούσαμε τη συγκατάθεση του ατόμου που έδινε τη συνέντευξη.
- Στο τέλος τους ευχαριστούσαμε θερμά για τη συμμετοχή τους (Cohen, Manion, Morrison, 2008).

Θεματικοί άξονες

Άξονας 1 – Χώρος

Άξονας 2 – Διδασκαλία

Άξονας 3 – Σχέσεις

Άξονας 4 – Οικονομική κρίση

Άξονας 5 – Αλλαγή

Συνέντευξη με εκπαιδευτικούς (1/4)

Άξονας 1 – Χώρος

- Ποια είναι η άποψή σας για το χώρο του σχολείου;
- Έχετε κάποιο προσωπικό χώρο στο σχολείο; Αν ναι, πώς τον χρησιμοποιείτε; Πώς τον έχετε διαμορφώσει; Πώς θα θέλετε να είναι ιδανικά αυτός ο χώρος;
- Ποια είναι η γνώμη σας για την καταλληλότητα του σχολικού χώρου για τα παιδιά;

Συνέντευξη με εκπαιδευτικούς (2/4)

Άξονας 2 – Διδασκαλία

- Πόσες ώρες έχετε μάθημα την εβδομάδα/την ημέρα; Εργάζεστε και σε άλλα σχολεία; Με ποιον τρόπο σας επηρεάζει αυτό;
- Με ποιον τρόπο οργανώνετε το μάθημά σας; Ποιες διδακτικές πρακτικές χρησιμοποιείτε και για ποιο λόγο;
- Πώς ανταποκρίνονται τα παιδιά στο μάθημα/στις διαφορετικές πρακτικές; Παρατηρείτε διαφορές; Αν ναι, ποιες;
- Συνεργάζεστε με άλλους συναδέλφους στο πλαίσιο των μαθημάτων;
- Πώς χειρίζεστε το ζήτημα της βαθμολογίας των μαθητών;
- Πώς κρίνετε τα αναλυτικά προγράμματα; Με ποιον τρόπο επηρεάζουν τη διδασκαλία;
- Ποια είναι η γνώμη σας για το ρόλο των σχολικών συμβούλων;

Συνέντευξη με εκπαιδευτικούς (3/4)

Άξονας 3 – Σχέσεις

- Πώς είναι η σχέση σας με τους μαθητές σας;
- Πώς θα χαρακτηρίζατε τις σχέσεις σας με τους συναδέλφους σας;
- Ποια είναι η σχέση σας με το διοικητικό προσωπικό του σχολείου (διευθυντής, υποδιευθυντής);
- Τι είδους προβλήματα προκύπτουν στη σχολική ζωή και με ποιον τρόπο τα αντιμετωπίζετε (π.χ. συζήτηση στο σύλλογο διδασκόντων);
- Θα θέλατε να αναφέρετε κάποιο περιστατικό που συνέβη στο σχολείο και σας ενόχλησε και που θα επιθυμούσατε να έχει διαφορετική έκβαση;

Συνέντευξη με εκπαιδευτικούς (4/4)

Άξονας 4 – Οικονομική κρίση

- Με ποιους τρόπους έχει επηρεάσει η κρίση τη σχολική μονάδα και το εκπαιδευτικό σας έργο;
- Πώς έχει επηρεάσει η κρίση τους μαθητές σας;

Άξονας 5 – Αλλαγή

- Υπάρχει κάτι που θα θέλατε να αλλάξετε στο σχολείο; Αν ναι, τι είναι αυτό; Πώς φαντάζεστε το ιδανικό σχολείο;

Συνέντευξη με μαθητές/τριες (1/4)

Άξονας 1 – Χώρος

- Πώς σου φαίνεται ο χώρος του σχολείου;
- Ποιους χώρους χρησιμοποιείς;
- Έχετε αλλάξει κάτι στο χώρο του σχολείου από τη στιγμή που ήρθατε στο σχολείο;

Συνέντευξη με μαθητές/τριες (2/4)

Άξονας 2 – Διδασκαλία

- Πόσες ώρες μάθημα έχεις την ημέρα;
- Πώς σου φαίνεται αυτό;
- Υπάρχει κάποιο μάθημα που είναι το αγαπημένο σου;
- Βρίσκεις διαφορές στο πώς κάνουν το μάθημα οι καθηγητές;
- Πώς κάνουν οι καθηγητές το μάθημα;
- Υπάρχει κάποιος καθηγητής/τρια που κάνει διαφορετικά το μάθημα;
- Έχεις συμμετάσχει σε κάποια ομαδική εργασία; Πώς σου φάνηκε;

Συνέντευξη με μαθητές/τριες (3/4)

Άξονας 3 – Σχέσεις

- Πώς είναι οι σχέσεις σου με τους/τις συμμαθητές/τριες σου;
- Με ποιους κάνεις περισσότερο παρέα;
- Πώς είναι η σχέση σου με τους καθηγητές;
- Υπάρχουν περιστατικά που μάλωσαν συμμαθητές σου μεταξύ τους ή εσύ ο ίδιος με κάποιον;
- Το είπατε στους καθηγητές σας; Πώς αντέδρασαν;
- Το είπατε στη διευθύντρια; Πώς αντέδρασε;
- Συζητάτε τα προβλήματα που προκύπτουν με τα σχολικά συμβούλια;

Συνέντευξη με μαθητές/τριες (4/4)

Άξονας 4 – Ελεύθερος χρόνος

- Τι κάνετε στα διαλείμματα;
- Πώς περνάτε το χρόνο σας;
- Είναι αρκετός ο χρόνος;

Άξονας 5 – Αλλαγή

- Τι θα ήθελες να αλλάξεις στο σχολείο σου;

Ιδεολογικο-κριτική ανάλυση (1/2)

- Στοχαστική πρακτική.
- Κριτική Θεωρία της Σχολής της Φρανκφούρτης.

Σκοπός

- Αυτοπροσδιορισμός των ατόμων και ο εκδημοκρατισμός της κοινωνίας.

Στόχοι

- Αποκάλυψη των κυρίαρχων κοινωνικών ομάδων και των συμφερόντων που εξυπηρετούν.
- Κατάδειξη του τρόπου με τον οποίο οι ιδεολογίες ισχυροποιούν και νομιμοποιούν τις υπάρχουσες δομές εξουσίας.
- Κατάδειξη του τρόπου δημιουργίας της 'ψευδούς συνείδησης'.

Ιδεολογικο-κριτική ανάλυση (2/2)

Διακρίνεται σε **τέσσερα επίπεδα** (Cohen et al 2000):

- Περιγραφή και ερμηνεία της υπάρχουσας κατάστασης.
- Κριτική αποτίμηση της κατάστασης αυτής.
- Σχεδιασμός ενός πολιτικού προγράμματος που θα στοχεύει στην αλλαγή.
- Αποτίμηση των επιδόσεων της κοινωνικής κατάστασης στην πράξη.

«Ανάκριση» κειμένων

- Γιατί κάτι δηλώνεται και γιατί κάτι άλλο αποσιωπάται;
- Τι συνέπειες έχει στον ίδιο/ια και στην κοινωνία;
- Πώς μπορεί να επέλθει αλλαγή;

Συζήτηση

Προσωπική αποτίμηση της δράσης μας ως προς:

- Την οργάνωση και μεθόδευση της έρευνας
- Την επαφή και συνεργασία με τους μαθητές/εκπαιδευτικούς
- Τη μεθοδολογία της έρευνας
- Τις τυχόν δυσκολίες που συναντήσαμε
- Άλλες προτάσεις

Η Έρευνα

---

1. Το σχολείο μοιάζει σαν μια μεγάλη φυλακή (1/3)

- *«Τα κάγκελα, γιατί το σχολείο μοιάζει σαν μια μεγάλη φυλακή» (Πηνελόπη, Α΄ Γυμνασίου).*
- *«Ξεκινώ το πρωί και μπαίνω σε μια πόρτα... δεν θέλω να είναι καγκελόπορτα! Δεν θέλω να είναι κλειδωμένη!» (Αγγελική, Εκπαιδευτικός).*
- *«Μ' αρέσει γενικά αν και θα μπορούσαν να γίνουν αρκετές αλλαγές για να τον ομορφύνουν. Είναι μεγάλος θα μπορούσαμε να κάνουμε αρκετά έργα, να αντιμετωπίσουμε πολλά προβλήματα όπως είναι οι ρίζες, οι σπασμένες βρύσες, να καθαρίσουμε λίγο το χώρο, να φυτέψουμε δέντρα για να γίνει λίγο πιο πράσινο» (Πηνελόπη, Α΄ Γυμνασίου).*

1. Το σχολείο μοιάζει σαν μια μεγάλη φυλακή (2/3)

- «Στο χώρο του σχολείου να αλλάξουμε τα χρώματα, να γίνει πιο ευχάριστο, να βάλουμε κι άλλους πίνακες!» (Σωκράτης, Β΄ Γυμνασίου).
- «Όχι εδώ είναι πολύ **μουντό, πολύ τσιμεντένιο**, πολύ άχρωμο και βλέπεις ας πούμε τη βιβλιοθήκη που προσπάθησα να βάλω ένα χρώμα με ζωγραφιές, αμέσως την αγαπήσανε, τρελαίνονται να έρχονται μέσα στη βιβλιοθήκη να καθίσουν» (Ελένη, Εκπαιδευτικός).
- «Οι αίθουσες είναι λίγο κάπως **μονόχρωμες** χωρίς αφίσες, **χωρίς τίποτα**, να δώσουμε κάποιο χρώμα με τη δικιά μας βοήθεια και τα δικά μας έξοδα για να μπορέσουμε να γίνουν οι τάξεις μας πιο όμορφες, διότι εμείς κάνουμε μάθημα σε αυτές» (Σοφία, Γ΄ Γυμνασίου).

1. Το σχολείο μοιάζει σαν μια μεγάλη φυλακή (3/3)

- «Ο χώρος του σχολείου θα έλεγα είναι **καταθλιπτικός!** **Ομοιόμορφος**, όλες οι αίθουσες ίδιες και όχι πολύ ευχάριστες, όχι διακοσμημένες! Δεν έχουν, οι περισσότερες τουλάχιστον, πράγματα που να έχουν γίνει από τα παιδιά, ένας χάρτης, σίγουρα μια **εικόνα** που υπάρχει σε όλες τις αίθουσες αν και υπάρχουν παιδιά **άλλων θρησκειών**, όχι πολύ ευχάριστος θα έλεγα» (Αγγελική, Εκπαιδευτικός).
- «Ε, θα ήθελα ένα σχολείο, θα ήθελα εγώ μια αίθουσα που να έχει καναπέδες, να έχει κάτω μοκέτα ή πλαστικό, να έρχονται τα παιδιά με τις παντόφλες τους» (Δάφνη, Εκπαιδευτικός).
- «Η διάταξη των θρανίων είναι μετωπική προς την εκπαιδευτικό, η οποία στέκεται όρθια μπροστά από το πίνακα» (Από παρατήρηση).

2. «Σταματάει και λέει: Το καταλάβατε; ...Κουνάμε εμείς το κεφάλι και συνεχίζει» (1/9)

- «[...]γιατί αν δεν είμαστε μας κλείνουν απέξω και χάνουμε την πρώτη ώρα» (Σωκράτης, Β΄ Γυμνασίου).
- «έχουμε ανά 45΄ ένα διάλειμμα[...], νομίζω στις τελευταίες ώρες είναι ανά 40΄ ή 35΄[...]ε και **δεν περνάει η ώρα...**» (Σωκράτης, Β΄ Γυμνασίου).
- «Εντάξει, είναι λίγο κάπως **αυστηρό** διότι έχουμε πολύ ώρα μάθημα και **μικρό διάλειμμα**, δε μπορεί να καθαρίσει εύκολα το μυαλό από τη μία ώρα μέχρι την άλλη διότι είναι μικρό το διάλειμμα για να μπορέσουμε να προετοιμαστούμε για την επόμενη» (Μάριος, Α΄ Γυμνασίου).
- «Έχουμε 5΄ διάλειμμα, ούτε να βγούμε δεν προλαβαίνουμε» (Πηνελόπη, Α΄ Γυμνασίου).

2. «Σταματάει και λέει: Το καταλάβατε; ...κουνάμε εμείς το κεφάλι και συνεχίζει» (2/9)

- «Και πολλές φορές το χάνουμε γιατί ο δάσκαλος μας **τρώει** πολλά λεπτά από το διάλειμμα. Και δεν ακούει κιόλας, του λέμε μπορούμε να βγούμε με ευγενικό τρόπο και λέει όχι. Πιστεύει ότι δε θα προλάβει να τελειώσει» (Ιωάννα, Γ' Γυμνασίου).
- «Το έχω **συνηθίσει** αλλά τώρα στο σχολείο είναι το μόνο εύκολο μετά είναι λίγο στο σπίτι όταν διαβάζεις είναι δύσκολο γιατί έχουμε και άλλες **υποχρεώσεις** αγγλικά και τέτοια» (Μάριος, Α' Γυμνασίου).
- «Είναι λίγο κουραστικό είναι η αλήθεια, αλλά εντάξει, αυτό είναι το εκπαιδευτικό μας σύστημα **δε μπορούμε να αλλάξουμε...**» (Πηνελόπη, Α' Γυμνασίου).

2. «Σταματάει και λέει: Το καταλάβατε; ...κουνάμε εμείς το κεφάλι και συνεχίζει» (3/9)

- «Είναι αρκετά πιεστικό. Εδώ μας φορτώνουν στο σπίτι. Ενώ σε άλλες χώρες όπως τη Σουηδία και τη Γαλλία κάθονται μέχρι αργά αλλά τα τελειώνουν εκεί τα μαθήματα. Στο σπίτι δεν έχουν κάτι να κάνουν. Ή μάλλον έχουν αλλά όχι τόσα πολλά» (Πηνελόπη, Α' Γυμνασίου).
- «Ας πούμε στις αρχές μια καθηγήτρια, την είχαμε ηχογραφήσει και της λέμε 'δείτε πως ακούγεστε' και λέει 'εγώ αποκλείεται να διδάσκω έτσι, δίνω το λόγο!' [...] Ναι και μιλούσε πάρα πολύ γρήγορα... μιλάει πιο αργά τώρα αλλά πάλι μιλάει μόνη της» (Νεφέλη, Α' Γυμνασίου).
- «Γιατί μερικοί κάθονται έτσι απλά και μιλάνε απλά και μας **λένε τι να κάνουμε**. Να μην κάθονται απλά στην έδρα και υπαγορεύουν τι να κάνουμε! [...] Ε οι άλλοι καθηγητές, όχι όλοι, κάνουν βαρετό μάθημα... Και έτσι δεν υπάρχει θέληση για συμμετοχή» (Σωκράτης, Β' Γυμνασίου).

2. «Σταματάει και λέει: Το καταλάβατε; ...κουνάμε εμείς το κεφάλι και συνεχίζει» (4/9)

- «*Η είναι εκεί και μιλάει μόνος του! Μας γράφει ας πούμε 5 πράγματα στον πίνακα και μιλάει μιλάει μιλάει.... Ας πούμε μιλάει ένα 10'...Σταματάει και λέει: 'Το καταλάβατε;...' Κουνάμε εμείς το κεφάλι... και συνεχίζει... και έτσι όλο το 45' μιλάει» (Νεφέλη, Α' Γυμνασίου).*
- «*ενδιαφέροντα*», «*μοντέρνα*», «*εύκολα*», «*ευχάριστα*» (Μαθητές).

2. «Σταματάει και λέει: Το καταλάβατε; ...κουνάμε εμείς το κεφάλι και συνεχίζει» (5/9)

- «Παλαιότερα είχα ένα βιβλιαράκι και με αυτό πορευόμασταν![...] όταν είδα πρακτικές από άλλους συναδέλφους... είπα να το κάνω λίγο διαφορετικό. Γι' αυτό λοιπόν είπα να χρησιμοποιώ λίγο τις **Νέες Τεχνολογίες**, δηλαδή όχι μόνο τη θεωρία από το βιβλίο, αλλά να το βλέπουμε και σαν εικόνα![...] τα τελευταία δύο χρόνια εφαρμόζω την **ομαδοσυνεργατική**... Βλέπω ότι τα παιδιά συμμετέχουν όλα, βοηθούνται από την ομάδα δηλαδή και τους αρέσει πολύ και το πρακτικό μέρος του πειράματος... όλοι θέλουν να πιάσουν, να δουν, να πειραματιστούν και να βγάλουν τα συμπερασματάκια τους» (Αγγελική, Εκπαιδευτικός).
- «Γιατί δεν τα κάνω εγώ όλα τα πάντα, γιατί ευθύνεται ο άλλος για το αυτό και για το άλλο και τη μοιράζουμε τη δουλειά... **έχουμε άλλες απόψεις και άλλες ιδέες**» (Θησέας, Β' Γυμνασίου).

2. «Σταματάει και λέει: Το καταλάβατε; ...κουνάμε εμείς το κεφάλι και συνεχίζει» (6/9)

- «Το κάθε παιδί πρέπει να βαθμολογείται μεμονωμένα και σχετικά με το πώς θα πάει στο συγκεκριμένο μάθημα» (Αγγελική, Εκπαιδευτικός).
- «Τους ξεκαθαρίζω... ο βαθμός δεν απεικονίζει τις δυνατότητές σου... εσύ έχεις ένα πακέτο ικανοτήτων... τις οποίες το σχολείο δεν μπορεί να διερευνήσει... ο βαθμός απεικονίζει πόσο καλός είσαι στην ανάγνωση... στην **αποστήθιση**... και στο διάβασμα... εσύ μπορεί να είσαι καλός σε 1002 τομείς που το σχολείο **αδιαφορεί** γι' αυτό... εγώ ως καθηγήτρια αν μπορώ να δω κάτι το εκτιμώ... αλλά **δε μπορώ** να βαθμολογήσω το διαφορετικό που είδα σε σένα γιατί δεν...» (Ελένη, Εκπαιδευτικός).

2. «Σταματάει και λέει: Το καταλάβατε; ...κουνάμε εμείς το κεφάλι και συνεχίζει» (7/9)

- «Έχει τύχει μαμά να με πιέζει... Να χω βάλει στο παιδί της 17 και αυτή να θέλει 20...και να της πω μετά από καυγά, είσαι ικανοποιημένη να **ΣΟΥ** βάλω 20; Και της έβαλα 20 της μαμάς.. και στο άλλο τρίμηνο της έβαλα της μαμάς 20...για να αφήσει ήσυχο το παιδί... γιατί το παιδί το είχε τρελάνει το είχε ευνουχίσει ... ένα αγοράκι πάνω στο αυτό του τραύλιζε... είχε φτάσει στο σημείο να έρχεται διαβασμένος για το παρακάτω... να λέει το παρακάτω... και να **τραυλίζει**» (Αγγελική, Εκπαιδευτικός).

2. «Σταματάει και λέει: Το καταλάβατε; ...κουνάμε εμείς το κεφάλι και συνεχίζει» (8/9)

- «Τα προγράμματα σπουδών είναι πολύ παλιά [...] της φυσικής είναι πολύ πρόχειρα γραμμένο [...] υπάρχουν και βιβλία τα οποία είναι πιο παλιά και έχουν κάνει το εγκληματικό να έχουν **κόψει** κομμάτια της ύλης έτσι ώστε να μην υπάρχει συνέχεια [...] είναι επίτηδες κομμένα έτσι! [...] Οτιδήποτε έχει σχέση με το να προχωράει λίγο παραπέρα, να καλλιεργεί τη σκέψη, το γιατί αυτά τα κομμάτια έχουν κοπεί! Μένουμε λίγο στη στείρα γνώση, πράγμα που δεν θα έπρεπε να γίνεται σε αυτές τις εποχές! Δε θέλουν πια μορφωμένους ανθρώπους, **δεν τους χρειάζονται!**» (Αγγελική, Εκπαιδευτικός).
- «Το κάνω πάρα πολύ ελεύθερα, **σχεδόν** δεν ακολουθώ το βιβλίο, κάνω **δικές** μου ασκήσεις» (Διευθύντρια).

2. «Σταματάει και λέει: Το καταλάβατε; ...κουνάμε εμείς το κεφάλι και συνεχίζει» (9/9)

- «Δεν το ακολουθώ.. παρόλο που έχω δεχθεί επεμβάσεις από σύμβουλους.. να βγάλεις την ύλη.. τον **αγώνα** μου τον δίνω για την ύλη.. αλλά θεωρώ ότι ή ύλη είναι ο **φερετζές** του καθηγητή[...] του καθηγητή του συμβατικού, ο φερετζές... εγώ απέφευγα να πάρω λύκειο γιατί δεν θέλω να κάνω αυτό το φροντιστηριακό μάθημα... θέλω να εμφυσήσω στα παιδιά τη χαρά της γνώσης... τη γνώση μέσα από το παιχνίδι.. από τη διασκέδαση» (Ελένη, Εκπαιδευτικός).
- «Να μην παρεμβαίνουν οι σύμβουλοι... ή να μην λειτουργούν με τον τρόπο που λειτουργούν[...] μπορούν να φύγουνε γιατί τους καλεί ο σύμβουλος... αφήνοντας τα παιδιά χωρίς μάθημα και εγώ μετά πρέπει να δω πώς θα καλυφθεί αυτό το κενό» (Διευθύντρια).
- «Υπήρχαν **φωτισμένοι**, στους οποίους χρωστάω πάρα πολλά... αλλά υπάρχουν και σύμβουλοι που είναι ανεπαρκείς... έχουν κάνει ένα διδακτορικό, το μεταφέρουν από εδώ από εκεί... για να πάρουν τις θέσεις... και είναι ανεπαρκέστατοι ...αλλά έχω γνωρίσει και κάποιους στους οποίους χρωστώ αυτό που είμαι ...ως καθηγήτρια...3 άτομα συγκεκριμένα» (Ελένη, Εκπαιδευτικός).

3. Οι σχέσεις είναι παιδεία (1/12)

- «Πέρσι ήμασταν τρία τμήματα στο σχολειό! Το δικό μου ήταν το πιο δεμένο! Φέτος επειδή μπήκε ένας νόμος ότι από τα 27 θα χωριστούν ..μας χώρισαν στο Β1 και στο Β2....ήμασταν πεσμένοι![...]Ναι, δεν μένουμε και κοντά...οπότε εκτός σχολείου δεν συναντιόμαστε![...]Γίναμε μια υπέροχη παρέα, και πάλι μας χώρισαν φέτος!» (Δώρα, Β' Γυμνασίου).
- «Εεε πέρυσι που ήμασταν στην παλιά την τάξη και εγώ και ο Δημήτρης ήμασταν πολύ καλά, φέτος αλλάξαμε και δασκάλους...και μας χώρισανε και δεν έχει τόση πλάκα φέτος» (Ιωάννα, Γ' Γυμνασίου).

3. Οι σχέσεις είναι παιδεία (2/12)

- «Δεν είμαστε πάρα πολύ κοντά παρόλο που είμαστε λίγα άτομα αλλά και πάλι μιλάμε μέσα στην τάξη μπορεί να υπάρχουν εντάσεις μεταξύ μας αλλά[...] δεν κάνουμε μαζί παρέα. Είναι μόνο μέσα στην τάξη αυτό που κάνουμε. **Έξω έχουμε διαφορετικές παρέες**» (Νεφέλη, Γ' Γυμνασίου).
- «Η σχέση με τους συμμαθητές μου είναι... **τυπική**... ένα γεια.. και ένα αντίο [...]Κάνω με όλους παρέα.. Εντάξει έχω εγώ την παρέα μου, αλλά δεν είναι από το σχολείο» (Δημήτρης, Γ' Γυμνασίου).
- «Εεε, δεν βελτιώθηκε η φιλία μας, απλά είναι **μια τυπική φιλία**. Εντάξει, δε μισιόμαστε απλά» (Δανάη, Γ' Γυμνασίου).

3. Οι σχέσεις είναι παιδεία (3/12)

- «Φέτος που είχε κουρευτεί ένα παιδί, {...} τον **βαρούσαν** και ήτανε σχεδόν να τον πνίξουν» (Βαγγέλης, Β' Γυμνασίου).
- «Ναι, πολλές φορές γίνονται τσακωμοί έξω στην αυλή και γενικά στην τάξη νομίζω **έχουν χτυπήσει** πού το κεφάλι τους, τη μύτη τους[...] και καμιά σφαλιάρα ας πούμε» (Νεφέλη, Γ' Γυμνασίου).
- «Θα ήθελα οι συμπεριφορές των παιδιών να είναι πιο φιλικές... γιατί είναι έτσι λίγο **μπούλιδες**... και μερικοί το παίζουν πολύ μάγκες... και καπνίζουν και κάνουν.. δεν το βρίσκω σωστό..» (Ειρήνη, Γ' Γυμνασίου).

3. Οι σχέσεις είναι παιδεία (4/12)

- «Με κοροϊδεύουν, λένε πράγματα πίσω από τη πλάτη μου τα οποία όταν τα μαθαίνω απορώ γιατί διότι δεν τους έχω κάνει κάτι ότι εγώ ας πούμε είμαι πιο μελαχρινή από αυτούς και με λένε μαύρη, ότι είμαι πιο παχιά, ότι είμαι χαζή και άλλα τέτοια [...]εγώ δεν έχω συμμετάσχει αλλά γίνονται πολλά μέσα στο σχολείο, **είτε δέρνονται** για ασήμαντους λόγους, είτε τσακώνονται με **λεκτική βία**» (Σοφία, Γ' Γυμνασίου).
- «Άσχημα δεν αισθάνομαι να το πω.. απλά είναι πολύ βαριά λέξη.. εε με έχουν πει πουτάνα.. αρκετές φορές.. σε διάφορους ιστότοπους.. και με κράζουν πολύ [...]Μου είχε δημιουργήσει **ψυχολογικό**.. και πήγαινα και πηγαίνω ακόμα σε μια ψυχολόγο μια φορά τη βδομάδα..» (Ειρήνη, Γ' γυμνασίου).

3. Οι σχέσεις είναι παιδεία (5/12)

- «Και εντός και εκτός γίνονται καυγάδες. Δηλαδή **εκτός συνήθως δέρονται** δε ξέρω και εγώ τι κάνουν αλλά **εντός βρίζονται.. Δεν υπάρχει και τόσο καλό κλίμα** δηλαδή[...]. Γιατί πολλοί μαθητές φέρονται επιθετικά προς κάποιους άλλους χωρίς να τους έχουν κάνει τίποτα επειδή έχουν δυσκολίες στο σπίτι ή γενικά δυσκολίες και αυτό κάνει το κλίμα λίγο πιο επιθετικό» (Γρηγόρης, Γ' Γυμνασίου).
- «ΕΕΕ γενικότερα μια φορά το μήνα έρχονται από άλλα σχολεία και γίνεται χαμός!» (Δώρα, Β' Γυμνασίου).
- «Όχι, ήταν εκτός σχολείου περισσότερο, αλλά είχαν κόντρα και στο σχολείο» (Σωκράτης, Γ' γυμνασίου).

3. Οι σχέσεις είναι παιδεία (6/12)

- «Αν δεν είχε μπλεχτεί κάποιος φίλος μου γελούσα. **Δεν με ενδιέφερε.** Απλά καθόμουν και κοιτούσα δεν έκανα κάτι» (Άννα, Γ' Γυμνασίου).
- «Στα πιο μεγάλα εγώ **δεν ανακατεύομαι** δε θέλω να δημιουργώ προβλήματα» (Πηνελόπη, Α' Γυμνασίου).
- «Είτε διαφωνούν είτε δε ξέρω και εγώ τι αλλά δεν έχω μπλεχτεί σε κανένα από αυτά[..] δε θέλω μέσα σε εισαγωγικά να καρφώσω κάποιον γιατί μετά μπορεί να βρω και το μπελά μου» (Γρηγόρης, Γ' Γυμνασίου).
- «Ναι.. ένα παιδί έκραζε την κολλητή μου και **έφαγε μια σφαλιάρα από μένα..** δημιουργώ πολλές φορές καυγάδες γιατί λένε πράγματα για άτομα που τότε δεν ισχύουν αυτά.. νευριάζω.. αλλά θα βρίσω» (Ειρήνη, Β' Γυμνασίου).

3. Οι σχέσεις είναι παιδεία (7/12)

- «Παλιότερα νόμιζα πως υπήρχε συνεργασία, ίσως ήταν ιδέα μου! Γιατί όταν λίγο ζόρισαν τα τελευταία χρόνια, **βγάλαμε το χειρότερο εαυτό μας και δεν μπορώ να συνεννοηθώ εύκολα... έως καθόλου[...]** δε φανταζόμουν ότι θα απελευθερωθούν τόσο άσχημα πράγματα! Δηλαδή έναν συνάδελφο **που το έβλεπα πριν και τον βλέπω τώρα,...** σχεδόν δεν τον αναγνωρίζω[...]**τον έχει κάνει αλλιώτικο!**[...]τον βλέπω πιο κουμπωμένο ...δεν ανοιγόμαστε τόσο εύκολα ...περνάμε και βαριά βαριά ρίχνουμε μια ματιά ο ένας στον άλλο... τι να πω!» (Αγγελική, Εκπαιδευτικός).
- «Με κάποιους φιλικότερες, με κάποιους **τυπικές**, με κάποιους **ψυχρές**, απ' όλα [...]έχουν επηρεαστεί οι σχέσεις μεταξύ των συναδέλφων.... **Δεν είναι χαλαροί οι άνθρωποι**» (Δάφνη, Εκπαιδευτικός).

3. Οι σχέσεις είναι παιδεία (8/12)

- «*Η έλλειψη επικοινωνίας με τους συναδέλφους με επηρεάζει πάρα πολύ!! Χάνεις και από την ενεργητικότητά σου και μαζεύεις ότι σου έχει απομείνει για να μπεις στην τάξη ...Αυτό! [..] κάποιοι λίγοι υπάρχουν..αλλά ..να σου πω..θεωρώ ότι μια συλλογικότητα θέλει χρόνο, θέλει να καταθέσεις πράγματα..και αυτό είναι και χρονοβόρο και ψυχοφθόρο...και δεν είναι διατεθειμένος όλος ο κόσμος να το κάνει.. κοιτάει ότι αυτό είναι πολύ βολικό ..και δεν θέλει να το αλλάξει!» (Αγγελική, Εκπαιδευτικός).*
- «*Και εγώ πιστεύω ότι η παιδεία είναι σχέσεις. Σχέσεις και με τους μαθητές και με τους συναδέλφους γιατί όλοι γίναμε καθηγητές έχοντας ως πρότυπα κάποιους άλλους. Αλλά και με τους μαθητές γιατί αν δε δημιουργήσεις σχέσεις δε μπορείς ούτε να μεταδώσεις ούτε να δημιουργήσεις προσωπικότητες. Τα πάντα είναι σχέσεις. Όταν οι σχέσεις καταλύονται λόγω αυταρχικού κράτους και συστήματος διαλύονται τα πάντα, τα πάντα» (Ελένη, Εκπαιδευτικός).*

3. Οι σχέσεις είναι παιδεία (9/12)

- «**Φυσιολογική**» (Σοφία, Γ' Γυμνασίου).
- «[...]Καλά όχι και με όλους γιατί μερικοί είναι και περίεργοι [...] έχουν τα προβλήματά τους, γιατί έχουμε και τέτοιους [...] ε αφού έχουν πρόβλημα στον εγκέφαλο» (Σωκράτης, Β' Γυμνασίου).
- «Είναι ο χαρακτήρας τους πρώτον γιατί τους ξέρω βασικά τρία χρόνια και εμένα όταν μου αρέσει, **όταν το κάνει ενδιαφέρον το μάθημα μου αρέσει**» (Βαγγέλης, Β' Γυμνασίου).
- «Συνήθως είναι αυτοί που κάνουν πιο μοντέρνα το μάθημα κάπως, στο διαδραστικό ας πούμε, αυτοί είναι πιο καλοί. Είναι πιο κοντά στους μαθητές και ενδιαφέρονται περισσότερο. Φαίνονται σα να **ενδιαφέρονται περισσότερο για το μάθημα** γιατί βλέπεις ότι κάθονται και ασχολούνται στο σπίτι, έχουν κάνει το *power point* δε βαριούνται» (Άννα, Γ' Γυμνασίου).

3. Οι σχέσεις είναι παιδεία (10/12)

- «Η κυρία της μουσικής ας πούμε έβαλε σε κάποια παιδιά 12 και σε μία μαθήτριά του 18 της έβαλε 12 γιατί έλεγε **δεν ξέρει το παιδί** και λέει τώρα που σε ξέρω αισθάνομαι ότι σε αδίκησα. Απλά μας είπε ότι όταν είδε το όνομα δε το θυμόταν γιατί δε συμμετείχε πολύ στην τάξη» (Δημήτρης, Β΄ Γυμνασίου).
- «**Δεν πιστεύω να με συμπαθούν** και τόσο γιατί έχει τύχει να αργώ μερικές φορές στο μάθημα [...]πχ μέχρι την προηγούμενη βδομάδα δε τα πήγαινα καθόλου καλά με τον μαθηματικό γιατί δεν έκανα εργασίες δε μου άρεσαν τα μαθηματικά» (Ιωάννα, Β΄ Γυμνασίου).

3. Οι σχέσεις είναι παιδεία (11/12)

- «Είναι ανάλογα το άτομο. Αν είναι ένα άτομο με καλή φήμη θα πουν θα πάρεις 20, αν είναι ένα με κακή θα πούνε θα πάρεις κάτω από τη βάση [...] Αυτό μου τη σπάει! Είναι ένα παιδί από το τμήμα μου που έχει και κακή φήμη και κάνει και κακές παρέες, αλλά ειδικά στο συγκεκριμένο μάθημα συμμετέχει και σηκώνει και το χέρι και δε του βάζει ψηλό βαθμό. Αξίζει πιο καλό βαθμό από μένα και εγώ θα πάρω 18 και αυτός γύρω στο 15. **Αλλά αξίζει 20**» (Πηνελόπη, Α΄ Γυμνασίου).
- «Φροντίζω όμως μεταξύ τους να είμαι δίκαιη, δηλαδή να μην αδικήσω κανέναν [...] εκείνο μου με ενδιαφέρει είναι να είμαστε καλή ομάδα, να δουλεύουμε και να διασκεδάσουμε, να μαθαίνουμε ευχάριστα και ο καθένας με τις δυνατότητές του. Δε θέλουμε να παίρνουν όλα τα παιδιά 20! **Δε με νοιάζει, δε με ενδιαφέρει**» (Αγγελική, Εκπαιδευτικός).

3. Οι σχέσεις είναι παιδεία (12/12)

- *«Πέρυσι είχα με έναν καθηγητή θέματα. Αυτό. Φέτος όχι τόσο. Φέτος απλά με νοιάζει να βγάλω βαθμό όχι τίποτε άλλο[...] ναι γενικά να πάω στο λύκειο με καλό βαθμό και να συνεχίσω εκεί δε με νοιάζει κάτι άλλο» (Ειρήνη, Γ' Γυμνασίου).*
- *«Όχι δεν επιτρέπεται λένε να μπορούμε γιατί λένε μπορεί να μπορούμε να κλέψουμε τίποτα [...]» (Πηνελόπη, Α' Γυμνασίου).*

4. Δεν έχουν φόβο... Ή μήπως έχουν; (1/10)

- «Καταρχήν το μάθημα το κάνω **πολύ ελεύθερα** [...] το κάνω **πάρα πολύ ελεύθερα**, σχεδόν δεν ακολουθώ το βιβλίο, κάνω δικές μου ασκήσεις, είναι μία φορά την εβδομάδα, κάνουμε περίπου 28 μαθήματα όλο το χρόνο αποδεδειγμένα [...] στην αρχή επειδή ξέρουν ότι δεν είναι μάθημα, είναι διαδικασία, τους εξηγώ τι είναι, τους δίνω τα τετράδιά τους, τους δίνω τα βιβλία τους, τους δίνω φάκελο» (Διευθύντρια).
- «Η διευθύντρια... λίγο σαν **διαιτητής**. Ορίζει τι θα γίνει αφότου γίνει το συμβάν ορίζει σαν την **καταδίκη** ας πούμε, τι θα γίνει μετά, ποια θα είναι η τιμωρία αν υπάρχει. **Δεν είναι και τόσο πολύ δίκαιη**, γιατί ας πούμε δε ξέρει όλο το συμβάν, όλα τα δεδομένα και δεν μπορεί να κρίνει σωστά. Γιατί για να κρίνεις σωστά, πρέπει να τα ξέρεις όλα. Και αυτή τις περισσότερες φορές δεν τα ξέρει όλα και...» (Νικόλας , Β' Γυμνασίου).

4. Δεν έχουν φόβο... Ή μήπως έχουν; (2/10)

- «Δεν έχουνε φόβο τα παιδιά. Δεν ξέρω εάν είναι έλλειψη φόβου ή είναι **πολύ ελεύθερα, δεν έχουνε τα όριά τους.** Δεν έχουνε τα όριά τους. Παιδαγωγικά και διοικητικά τους λέω μερικά πράγματα που πρέπει να τα καταλάβουν [...] και τους λέω μετά, όταν έρχονται μέσα όπως πρέπει να είναι, τους λέω εγώ ότι αν πάω στον προϊστάμενό μου, αν δεν μου πει να περάσω, δε θα περάσω, αν δεν μου πει να καθίσω, δε θα καθίσω, θα μου δώσει το λόγο να μιλήσω.. [...] μπορώ να πω ότι είναι **απαίδευτα, στην κυριολεξία απαίδευτα.** Δε λέω να είναι έτσι μαϊμούδες, αλλά βασικά πράγματα πρέπει να τα ξέρουνε, δεν έχουν αυτοέλεγχο τα περισσότερα» (Διευθύντρια).

4. Δεν έχουν φόβο... Ή μήπως έχουν; (3/10)

- «*Νομίζω είχαν πάρει μια κλειδαριά από μια τάξη, κάποιος την είχε πάρει και την είχαν πετάξει έξω από το σχολείο και ήταν κάποιος από την τάξη μας, αλλά τελικά τιμωρήθηκε όλη η τάξη, δεν πήγαμε σε μια εκδρομή [...] καθίσαμε εδώ στο σχολείο και μεταφέραμε κάτι ξύλα και τα βγάλαμε έξω [...] μας το ανέθεσε η διευθύντρια [...] εμείς εκνευριστήκαμε πάρα πολύ, αλλά αφού κανείς δεν πήρε την ευθύνη, έπρεπε να το υποστούμε όλοι, δηλαδή και να πηγαίναμε στη διευθύντρια δε θα ασχολούνταν πολύ [...] αν πει κάτι **δε νομίζω να αλλάξει εύκολα τη γνώμη της**» (Άννα, Γ' Γυμνασίου).*

4. Δεν έχουν φόβο... Ή μήπως έχουν; (4/10)

- «Και εγώ δίνω αποβολές, έχω δώσει μέχρι τώρα 2 αποβολές, **διήμερες αποβολές** σε μαθητές οι οποίοι **είχαν παρεκτραπεί** τελείως, μία κοπέλα, 3^η γυμνασίου τώρα, η οποία πέρυσι μίλησε, είπε σε μία συναδέλφισσα αϊ γαμήσου, τη συγχωρέσαμε, ξαναμίλησε άσχημα σε μία άλλη συναδέλφισσα [...] αυτό το κορίτσι και η άλλη περίπτωση **είναι παιδιά διαλυμένων οικογενειών [...]** και **οικονομικά προβλήματα υπάρχουν**, έχει μία έντονη επιθετικότητα, όχι μόνο επιθετικότητα και θυμό, μερικές φορές δηλαδή **παρεκτρέπεται** σε βαθμό που δεν μπορείτε να φανταστείτε. Την κοπελίτσα αυτή την έδωσα 2 μέρες αποβολή».
- «Συζήτησα (με τον κηδεμόνα) τι έγινε στο σχολείο και της ζήτησα να μην το μαλώσει [...] τον κάλεσα εδώ πέρα και η θεία του μαζί όλοι, υποσχέθηκε, [...] ότι θα διορθωθεί, **κάπως διορθώνεται**, μετά πάλι **παρεκτρέπεται**. **Γι' αυτό όμως εμείς δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα**» (Διευθύντρια).

4. Δεν έχουν φόβο... Ή μήπως έχουν; (5/10)

- «Η διευθύντρια όταν υπάρχει ένα θέμα, ένα άλλο θέμα, της μιλάμε και **δεν μας ακούει**. Λέει ότι θέλει αυτή και μετά λέει τέλος. Οπότε σκεφτόμαστε ότι και να πάμε δε θα γίνει κάτι, δε θα μας ακούσει καν. Δεν ακούει τις απόψεις μας νομίζει ότι αυτά που λέει είναι τα σωστά και τέλος [...] Σε κανέναν μαθητή δεν αρέσει αυτό, γιατί **δεν είναι δίκαιο** αυτό το πράγμα, επειδή είναι η **ανώτερη τάξη** σε αυτό το σχολείο, δε σημαίνει ότι πάντα θα έχει δίκιο ή πάντα θα είναι σωστή [...] **Έχουμε και εμείς απόψεις, έχουμε και εμείς τα δικαιώματά μας** για να μιλήσουμε για κάποιο περιστατικό και αυτή δεν μας ακούει» (Γρηγόρης, Α΄ Γυμνασίου).

4. Δεν έχουν φόβο... Ή μήπως έχουν; (6/10)

- «Λοιπόν τη συγκεκριμένη φάση θεωρώ ότι το σχολείο μας δουλεύει στον αυτόματο πιλότο! Βασίζεται στη δουλειά των συναδέλφων και ο διευθυντής μάλλον **διαλυτικό ρόλο** παίζει στο σχολείο παρά μας ενώνει. Ήταν ήδη δύσκολο γιατί προήρθame από συνένωση δύο σχολείων, ε σε αυτήν την κρίσιμη στιγμή ήρθε μια διευθύντρια που και αυτό που είχε απομείνει ..το **αποτέλειωσε!** Δημιούργησε ανταγωνισμούς, παρασκήνια ...να το πω κλίκες, ε τι άλλο να πω... πάρα πολύ αρνητικός παράγοντας στο σχολείο...» (Αγγελική, Εκπαιδευτικός).

4. Δεν έχουν φόβο... Ή μήπως έχουν; (7/10)

- «Ε, εγώ καταρχήν ε ήθελα πραγματικά να γίνω διευθύντρια.. ειλικρινά το λέω... για να.. το έγγραφα και στην έκθεση που έστειλα κάτω στη.. στην έκθεσή μου για να με αξιολογήσουν, να με κρίνουν επαρκή ή μη επαρκή.. για το θέμα της διεύθυνσης... αυτό κυρίως αφορά.. και εμένα αφορά γιατί άμα δε με κρίνουν επαρκή, δε θα μπορέσω να αξιολογήσω τους συναδέλφους και άμα δεν αξιολογήσω τους συναδέλφους, δε θα αλλάξουνε κλιμάκια και τα λοιπά» (Διευθύντρια).

4. Δεν έχουν φόβο... Ή μήπως έχουν; (8/10)

- «**Δεν φανταζόμουν ότι θα απελευθερωθούν τόσο άσχημα πράγματα!** Δηλαδή έναν συνάδελφο που το έβλεπα πριν και τον βλέπω τώρα... σχεδόν δεν τον αναγνωρίζω ...ε, η πίεση τι να πω της αξιολόγησης, δεν ξέρω πώς μπορεί να το βλέπει.. τον έχει κάνει αλλιώτικο! Βλέπω ότι ενδιαφέρεται περισσότερο να μαζεύει χαρτιά ...και λιγότερο για το τι γίνεται μέσα στην τάξη» (Αγγελική, Εκπαιδευτικός).
- «**Ε, είναι πολύ καλές οι σχέσεις που έχω εγώ προσωπικά**» (Δάφνη, Εκπαιδευτικός).
- «**Δεν θα τους την κάνω τη χάρη.. αυτοί με βρήκαν στο σχολείο.. δεν τους βρήκα εγώ..όχι.. δεν τα καταθέτω τα όπλα εύκολα..με βρήκαν και θα φύγουν αυτοί.. εγώ θα μείνω..η ρήξη μου με τη διευθύντρια ήρθε για το μάθημα της ιστορίας [...]** και αυτό με έφερε σε ρήξη μαζί της γιατί φαινόταν ότι εγώ το υποκινούσα, ενώ δεν είναι αυτή η αλήθεια.. μου έκανε **δύο αναφορές**, τις οποίες αναφορές τις σταμάτησαν οι σύμβουλοι, οι οποίοι με ξέρουν ποια είμαι... και φυσικά το κλίμα είναι τεταμένο έκτοτε πάρα πολύ» (Ελένη, Εκπαιδευτικός).

4. Δεν έχουν φόβο... Ή μήπως έχουν; (9/10)

- *«Δεν έχω ενημέρωση. Ε και το έχω πει επανειλημμένως ότι εγώ, ότι μου λένε οι συνάδελφοι ε ποτέ δε λέω όχι, ή θα πω ναι ή λέω θα το δούμε..να το δούμε και να δούμε τι θα γίνει ε δεν μπορείς εσύ να καλείς κόσμο από έξω και χωρίς να με ενημερώνεις παραδείγματος χάριν.. και να βλέπω εγώ ένα καινούριο πρόσωπο ε δεν μπορούμε εδώ να φέρνουμε οποιονδήποτε.. ακόμη και για έρευνες, όλα πρέπει να.. έχω φάκελο ειδικό εε φακέλους ποιος επιτρέπεται να έρθει μες στο σχολείο και ποιος δεν επιτρέπεται.... Ε μ' αυτήν την έννοια» (Διευθύντρια).*
- *«Οι περισσότερες δηλαδή αποφάσεις παίρνονται μέσα στο γραφείο και έρχονται σαν ανακοινώσεις... στο σύλλογο [...] Σε αυτές λοιπόν τα συνελεύσεις αυτό προσπαθώ να πω ..ότι τα περισσότερα αντί να παρθούν οι αποφάσεις μέσα εκεί ως συζήτηση,..έχουν ήδη παρθεί και έρχονται εκεί δηλαδή στην ουσία ζητάνε την επιβεβαίωση του συλλόγου..» (Αγγελική, Εκπαιδευτικός).*

4. Δεν έχουν φόβο... Ή μήπως έχουν; (10/10)

- «..και έρχομαι Τετάρτη πρωί να πάω τα παιδιά στο μουσείο και μου λέει όχι αποφάσισα ότι δεν θα πάμε.. δηλαδή όχι μόνο σε σαμποτάρουν... δεν σε σέβονται κτλ.. **σε ακυρώνουν ανά πάσα στιγμή!** Δεν τους ενδιαφέρει τίποτα..δεν έχει όραμα αυτό το σχολείο... έχει έναν διευθυντή που ότι λέει αυτό θα γίνει.....η διεύθυνση θα αλλάξει φέτος.. πέρασαν τα 4 χρόνια... **φτου ξελευθερία**» (Ελένη, Εκπαιδευτικός).
- «αισθάνομαι ότι με **πολεμάνε!** **πολεμάνε το όραμα που είχα για την εκπαίδευση..** είναι αυτό το, ότι διαφέρει θα το τσακίσουμε..» (Ελένη, Εκπαιδευτικός).

5. Δεν είναι μακριά μας η κρίση (1/4)

- «....Εχθές την ώρα που φεύγαμε μου είπε η συνάδελφος ότι στην τάξη της λιποθύμησε ένα παιδί, τον είχα και εγώ μαθητή 2 χρόνια.. από πείνα.. δεν είχε φάει...και όταν η καθηγήτρια του έδωσε λεφτά για να πάει στο κυλικείο να φάει.. να του πάρει κάτι να φάει.. **ανατριχιάζω τώρα που στο λέω..το κυλικείο δεν είχε τίποτα, γιατί είχαμε σκοπό να πάμε στο μουσείο, που το ακυρώσαμε και δεν είχε πάρει προμήθεια το κυλικείο.... και σηκώθηκε - τώρα θα ανατριχιάσεις - ένας συμμαθητής του, Πολωνός, και του λέει: έχω ένα μήλο, θες να σου το δώσω; Αυτά αντιμετωπίζουμε στα σχολεία με την κρίση.. δεν είναι μακριά μας η κρίση... κάποια παιδιά παίρνουν συσσίτιο, όχι γάλα, ένα κουλούρι.. αυτά..και εγώ μετά θα πάω σε αυτό το παιδί και θα του πω γιατί δεν διάβασες;; όταν δεν έχει να φάει!» (Ελένη, Εκπαιδευτικός).**

5. Δεν είναι μακριά μας η κρίση (2/4)

- «Εμείς οργανώσαμε μία έξοδο που τα παιδιά κλήθηκαν να πληρώσουν μόνο το αντίτιμο της μεταφοράς. Ήταν μία προβολή στο φεστιβάλ κινηματογράφου στο λιμάνι. Ωστόσο, υπήρχαν παιδιά που δε μπορούσαν να δώσουν ούτε αυτά τα δύο ευρώ. Και είπαμε να κάνουμε άλλη μία, για χθες είχε προγραμματιστεί, άλλα λόγω βροχής δεν την κάναμε. Υπήρχαν και πάλι παιδιά... που τηλεφώνησα στους γονείς των παιδιών... που δεν έφεραν υπεύθυνη δήλωση, γιατί χρειάζεται υπεύθυνη δήλωση. Ούτε έξω από το προαύλιο δε μπορούν να βγουν χωρίς υπεύθυνη δήλωση, και δεν έχουν λεφτά οι γονείς. Ούτε δύο ευρώ. Είναι άσχημη η κατάσταση» (Ελένη, Εκπαιδευτικός).
- «Ξέρω ότι υπάρχουν οικογένειες πολλές με οικονομικά προβλήματα. Πέρυσι και πρόπερσι ο δήμος μας έστειλε ένα έγγραφο με το οποίο θα ρωτούσαμε τα παιδιά αν θέλουν να παίρνουν κολατσιό από τον δήμο. Όπως και έγινε. Πέρυσι επωφεληθήκαν δέκα παιδιά, ωστόσο πιστεύω πως υπάρχουν πολλά παιδιά που ενώ έχουν πρόβλημα δεν δηλώνουν, για λόγους.... ντρέπονταν» (Διευθύντρια).

5. Δεν είναι μακριά μας η κρίση (3/4)

- «... εντάξει **όχι κάτι ιδιαίτερο** απλά όπως σας είπα πριν να είναι μια χαρά τα καλοριφέρ... να μην.... οι τοίχοι να όπως βλέπετε εδώ έχουν κομμάτια. Αν μπορούσαν να διορθωθούν αυτά.. ε άμα δεν είχε και αυτές τις ρίζες η αυλή θα ήταν καλύτερα γιατί έχουνε πέσει πάρα πολλά παιδιά και έχουν χτυπήσει[...] πάνω απ' όλα το νερό στις βρύσες τρέχει πετραδάκια και εντάξει δεν έχει ούτε ένα δερρον, ούτε δερρον δεν έχει... άμα δεν νιώθεις καλά και νιώθεις πεσμένος θες ένα δερρον. Για παράδειγμα πήγα εγώ χτες και μου λέει δεν έχω δερρον και άρχισε να **μου λέει εντάξει τι να κάνουμε το σχολείο δεν έχει λεφτά...** εντάξει ένα ευρώ κάνει το δερρον ρε παιδιά χαλαρώστε! Εντάξει εγώ πιστεύω ότι αυτό είναι άδικο γιατί πρώτη φορά βλέπω να μην υπάρχει στο σχολείο δερρον... να πω ότι κοστίζει 5 ευρώ... ένα ευρώ κοστίζει δεν είναι κάτι ακριβό» (Σταμάτης, Γ' Γυμνασίου).
- «Δεν υπήρχε ένας προτζέκτορας, δεν υπήρχε ένα λαπτοπ, δεν υπήρχε τίποτα. Ενώ ήμουν 15 χρόνια στο Λαγκαδά και το είχαμε πλήρως εξοπλισμένο το σχολείο, κάθε αίθουσα είχε προτζέκτορα και ήρθα εδώ και βρήκα **τέσσερις τοίχους**. Είχα μάθει αλλιώς να κάνω το μάθημα» (Ελένη, Εκπαιδευτικός).

5. Δεν είναι μακριά μας η κρίση (4/4)

- «... Δηλαδή το οικονομικό πρόβλημα τα τελευταία χρόνια γίνεται πολύ οξύ. Καν δεν υπάρχουν λεφτά.. δε μπορούμε να κινηθούμε. Έχουμε χαλασμένες τουαλέτες τρέχουν τα νερά, πρέπει όλα ο δήμος να τα κάνει και ο δήμος είναι πολύ δυσκίνητος γραφειοκρατικά, πάρα πολύ δυσκίνητος γραφειοκρατικά. Παραδείγματος χάριν για ένα σωλήνα θέρμανσης στείλαμε έγγραφο από το 2012 το φθινόπωρο και ακόμα δε τον έχουν κάνει. {...}. Δε μπορούμε να κάνουμε τίποτα, **περιμένουμε**. Εκτός και αν γίνει τόσο οξύ το πρόβλημα, για παράδειγμα τώρα με τις βροχές έτρεχε νερό μέσα στο γυμναστήριο, στο κυλικείο και στο γραφείο του γυμναστή, όπου αναγκαστήκαμε να τους πούμε πάρα πολλές φορές με τηλέφωνα και έγγραφα και τελικά ήρθαν μετά από καιρό. Πολύ δυσκίνητος ο δήμος και δεν ξέρω αν είναι μόνο το οικονομικό ή το γραφειοκρατικό, το οποίο έχει αυξηθεί κατά κόρον» (Διευθύντρια).
- «Η κρίση έχει επηρεάσει και τις σχέσεις μεταξύ των συναδέλφων... **Δεν είναι χαλαροί οι άνθρωποι**» (Δάφνη, Εκπαιδευτικός).

6. Να έρχονται τα παιδιά με τις παντόφλες τους (1/5)

- «Τίποτα από αυτά που υπάρχουν στην εκπαίδευση τώρα δεν έχουν να κάνουν με τον νέο άνθρωπο.. όλα πρέπει να αλλάξουν.. {...}. Αν θέλουμε **ένα σχολείο της αγοράς** ...μια χαρά πάμε!» (Αγγελική, Εκπαιδευτικός).
- «Πρέπει να αλλάζουμε **δομές!**» (Αγγελική, Εκπαιδευτικός).
- «[...] να έχουν τα σχολεία μία οικονομική επάρκεια.. Να καταργηθεί στο ελάχιστο η **γραφειοκρατία**[...] να είναι διαφορετικός ο ρόλος των συμβούλων» (Διευθύντρια).

6. Να έρχονται τα παιδιά με τις παντόφλες τους (2/5)

- *Στο χώρο του σχολείου να αλλάξουμε τα χρώματα [...]*» (Σωκράτης, Β΄ Γυμνασίου).
- *«Το χρώμα δεν μ αρέσει είναι λίγο νοσοκομειακέ[...]*» (Ειρήνη, Γ΄ Γυμνασίου).
- *«Δεν θέλω το σχολείο μουντά βαμμένο!»* (Αγγελική, Εκπαιδευτικός).
- *«Τα κάγκελα, γιατί το σχολείο μοιάζει σαν μια μεγάλη φυλακή»* (Πηνελόπη, Α΄ Γυμνασίου).
- *«[...]να χρησιμοποιούν όλοι οι καθηγητές τον διαδραστικό! Γιατί είναι **πιο ευχάριστο** και μαθαίνουμε πιο εύκολα! Ε και να κάνουν κάτι τέλος πάντων και να θέλουμε να συμμετέχουμε!»* (Σωκράτης, Β΄ Γυμνασίου).

6. Να έρχονται τα παιδιά με τις παντόφλες τους (3/5)

- «Κάθε αίθουσα να είναι εξοπλισμένη με υπολογιστές να μπορούν τα παιδιά να κάνουν εκεί την εργασία που τους αναθέτουμε στο σπίτι[...] να ψάχνουν στο ίντερνετ, να έχουν πρόσβαση[...]» (Ελένη, Καθηγήτρια).
- «Θα ήθελα εγώ μια αίθουσα που να έχει καναπέδες, να έχει κάτω μοκέτα ή πλαστικό, να έρχονται τα παιδιά με τις παντόφλες τους, να έχουμε υλικά, να δοκιμάζουμε, να **τολμούμε..**» (Δάφνη, Καθηγήτρια).
- «..να είναι πιο νέοι οι καθηγητές πιστεύω» (Μυρσίνη, Β' Γυμνασίου). «..άμα είναι περισσότεροι οι καθηγητές που είναι να διοριστούνε θα γίνουν πιο εύκολα οι μεταβάσεις» (Σταμάτης, Β' Γυμνασίου).

6. Να έρχονται τα παιδιά με τις παντόφλες τους (4/5)

• «Θα πρέπει ο καθηγητής να είναι από τις 8 το πρωί ως τις 2 το μεσημέρι...»

(Ελένη, Εκπαιδευτικός).

• «Να είναι πλήρως... στελεχωμένο... να ελέγχεται για το πόσο κάνει τη δουλειά του, να υπάρχουν οι καθηγητές την ώρα που πρέπει να υπάρχουν ...» (Διευθύντρια).

• «..και τους καθηγητές θα φρόντιζα να είναι **δίκαιοι** και να μην κάνουν διακρίσεις» (Άννα, Γ' Γυμνασίου).

• «Αν κάποιος μαθητής δεν διαβάσει και το κάνει αυτό επανειλημμένα τον αφήνουν, **τον παραμερίζουν και δεν ασχολούνται**» (Νικόλας, Β' Γυμνασίου).

• «Η διευθύντρια. Να τη **διώξουνε...**» (Θησέας, Β' Γυμνασίου).

6. Να έρχονται τα παιδιά με τις παντόφλες τους (5/5)

- «Να φανταστώ και να **μην είναι υποχρεωτικό** ίσως; Να μπορεί να διαλέγει; Να **χαίρεται** με αυτό που κάνει. Να τον βοηθά στην μετέπειτα ζωή του; Να **του αφήνει περιθώρια** να διαμορφώσει τον χαρακτήρα του και όχι να του τον επιβάλει ..» (Αγγελική, Β' Γυμνασίου).
- «Υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι που μπορούν και από μόνοι τους να φέρουν κάποια αλλαγή κάπως» (Ελένη, Εκπαιδευτικός).
- «..είσαστε πιο, πως να το πω.... **πιο προσαρμοσμένοι στο σύστημα**» (Ελένη, Εκπαιδευτικός).

Επίλογος

«Λοιπόν, τι να πρωτοθυμηθώ! Ωραία τα πάντα! Και δεν νομίζω ότι μπορούν να αλλάξουν έτσι εύκολα! το συγκεκριμένο σχολείο έτσι όπως είναι γίνονται κάποιες επεμβάσεις για βελτίωση... πρέπει να το κάψουμε και να το ξεκινήσουμε από την αρχή!... να αποφασίσουμε τι σχολείο θέλουμε ...αν θέλουμε ένα σχολείο της αγοράς ...μια χαρά πάμε! Δεν λέω! Αλλά αν εμείς θέλουμε κάτι άλλο δεν νομίζω ότι μπορούμε να κάνουμε μικροεπεμβάσεις, θέλει ξεθεμελίωμα, απόφαση τι θέλουμε; Το θέλουμε για το παιδί; Για να εντάξουμε τα παιδιά ομαλά στην κοινωνία; το θέλουμε για επιμόρφωση; ποιόν να εξυπηρετεί; ...και όταν αποφασίσουμε και είμαστε έτοιμοι σαν κοινωνία, του δίνουμε μια και καθόμαστε και συζητάμε το σχολείο που θέλουμε να φτιάξουμε! αυτό που θέλω εγώ ...ωραία... θα το πω... ξεκινώ το πρωί και μπαίνω σε μια πόρτα... δεν θέλω να είναι καγκελόπορτα! Δεν θέλω να είναι κλειδωμένη! δεν θέλω το σχολείο μουντά βαμμένο! θέλω να έχει πολλούς χώρους ,όχι τα παιδιά εφτά ώρες σε μια αίθουσα, να μπορούν να ξεδιπλωθούν! Μπορεί κάποιος να μην μπορεί να μάθει τους νόμους του Νεύτωνα εύκολα, αλλά μπορεί να δουλεύει όμορφα το ξύλο , ή να ζωγραφίζει, να θέλει να μάθει μουσική! Ε.. να φανταστώ και να μην είναι υποχρεωτικό ίσως; Να μπορεί να διαλέγει;» (Αγγελική, Εκπαιδευτικός).

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/2)

Carr W., Kemmis S. (1986), *Becoming Critical: Education, Knowledge and Action Research*, Falmer Press and Deakin University Press.

Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2000), *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Galtung, J. (1969). Violence, Peace and Peace Research. *Journal of Peace Research*. 6/3. σσ. 167-191.

Galtung, J. (1990). Cultural Violence. *Journal of Peace Research*. 27-3, σσ 291-305.

Ιωσηφίδης, Θ. (2008). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα : Κριτική.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/2)

Μπονίδης, Κ. (2004), *Το περιεχόμενο του σχολικού βιβλίου ως αντικείμενο έρευνας: διαχρονική εξέταση της σχετικής έρευνας και μεθοδολογικές προσεγγίσεις*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Nisber, J. & Watt, J. (1984). *Case study*. In J. Bell, T. Bush, A. Fox, J. Goodey & S. Goulding (eds.) *Conducing Small-scale Investigations in Educational Management*. London: Harper & Row, 79-92.

Robson ,C. (2012). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου/μτφ. Β. Νταλάκου, Κ. Βασιλικού*. Αθήνα: Gutenberg.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Κυριάκος Μπονίδης.
«Κριτική Παιδαγωγική της Ειρήνης: Έρευνα, Θεωρία και Πράξη. Η έρευνα της Κριτικής Παιδαγωγικής της Ειρήνης (με παραδείγματα): Μορφές βίας στο Γυμνάσιο. Μια μελέτη περίπτωσης. Η έρευνα των φοιτητών και φοιτητριών». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS325/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Μαρία Κοντοβά

Θεσσαλονίκη, Ακαδημαϊκό έτος 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

**ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ**

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.